

ГОДИНА IX.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 28.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази свагда о дану сваке представе на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. — Преплата се шаље администрацији „Позоришта“, у матичином стану, у Новоме Саду.

ЈОВАНЧИНИ СВАТОВИ.

Шаљива опера у једном чину, написали Мишел Каре и Жил Барбије, превео Никола Ј. Мариновић
сложио Виктор Массе.

Сваки иоле вреднији похађач народног позоришта могао је опазити, да су комади с певањем до сад највише привлачили публику у позориште и највише доносили дохотка каси позоришној. Почев од старог „Зидање Раванице“, сваки комад, у коме је било ма и мало певања, гледао се радије него многи озбиљнији, тежи и класичнији комади. По томе би се готово могло рећи, да наше позориште има много већу публику с укусом за песму и музику, него за озбиљну драму.

Наше народно позориште, и ако зна да му је задатак да негује драмску уметност, налазило се од постанка свога, а налази се и сад, у таквом положају, да никако не сме губити из вида разнолики укус публике у нашој престоници, а нарочито укус оне публике, која је у већини. Оно је, почевши давно „Зидањем Раванице“, „Црном Краљицом“ и т. д. уносило поступно у свој репертоар и комаде *с певањем*. У последње време приказало је публици чаробну оперету „Врачару“, за тим „Доктора Окса“, који такође долази у ред оперете. Сад пак, 28. фебруара и 1. марта, приказивало је: „*Јованчине сватове*“, шаљиву оперу у једном чину, од Мишела Кареа и Жила Барбија. „Врачара“ је представљана (од 21. априла 1882 до сад) *дванаест пута*, „Доктор Оке“ (од 26. маја 1883) *пет пута*.

„Јованчини сватови“ представљани су ово дана два пут. Садржина им је овака: Сељак Јован пошао са својом заручницом Јованком и са сватовима код бележника да потпишу венчани уговор. Кад су били на самом месту, младожења се на један мах предомисли. Учини му

се, да је боље остати момак и проводити весео бећарски живот, него оженити се девојком, коју не воли баш много, а и не мрзи је. И тако Јован побегне испред бележника, сватова и своје заручнице кући. Ту се, онако сам, мало почуди — како је хтео учинити „лудорију“ и како је сретно умакао! Његови другови из сватова свратили се у оближњу механу па приметили веселе и пијанку. Долазе на прозор и Јовану, те га зову да се и он провесели мало с њима. Јован се брзо спрема да иде у механу. У том долази Јованка, његова заручница. Она га прекорева мало, што је тако поступио, што је побегао испред бележника и сватова, те је тиме обрүкао пред целим селом. Но и ако га прекорева, она се ипак чини — да није љута на њ. Шта више сама га шаље да иде тамо куд га зову другови. Он то и учини. Кад се Јован врати мало угрејан вином, Јованка му измами потпис на венчани уговор, на који се после одмах и она потпише, па пошаље тај докуменат, по своме маломе брату, бележнику. Она остане у кући Јовановој, који, видевши ту доскочицу Јованчину, онако загрејан вином, ражљути се, покрха сав свој стари намештај по кући, па оде на таван да се испава. Док Јован спава, дотле Јованка донесе свој нов намештај и лепо намести кућу Јованову. Спреми му и ручак. Јован се међу тим пробуди, сиђе доле још бунован, гледа како му је кућа добила са свим други, лепши изглед, чуди се и у исти мах, као јогуница, љути се — што се одиста оженио. Јованка постави сто, да јој младожења руча. Он јој прети како је зао, направит, како хоће да га она слуша у свачем без

поговора: Јованка пристаје на све. Јован већ почиње увиђати како је то добра и мила женица: почиње попуштати у свом јогунству. Мало по мало па је понуди да седне с њим заједно за ручак, пружи јој чашу вина и измири се са свим с њом. У том долазе сватови, виде како су се заручници сложили, па весело и певајући оду с њима на венчање.

Тим се свршавају „Јованчини сватови.“ Улогу Јованке приказивала је госпођица *Фрасинела*, већ позната и омиљена певачица на нашој позорници. Улогу Јована приказивао је господин *Раја Павловић*, такође познат и омиљен певач у нашем позоришту. Г. Павловић је питомац наше позорнице и ученик нашега капелника г. Даворина Јенка, као год што је био његов ученик и г. Дескашев, који је сад украс загребачке опере. Не може се порећи, да је највише заслуга г. Јенка, што је ову младу певачку снагу, г. Павловића, толико култивисао у вокалној музици, што је својски уложио свој труд и око обучавања позоришног певачког кора и толико у томе постигао, да се на нашој позорници може с успехом приказивати једна шаллива опера, која се у осталом свету приказује у већим операма. Махом сви гледаоци, који су имали прилике да походе оперске представе на страни, изјавили су своје мишљење: да су „Јованчини сватови“ на нашој позорници врло до-

бро приказивани. — За представу овога комада спремљен је нов костим: ношња сељачка из околине Беарна у Француској.

Њено Величанство краљица благоволела је удостојити представу својом високом посетом и изјавила је своје високо задовољство како за приказивање главних улога (Јована и Јованке) тако и што се тиче пратње позоришнога оркестра, позоришнога хора и диригирања капелниковог, и заповедила је, да се ово њезино задовољство дотичнима саопшти. Њено Величанство благоволело је походити и другу представу „Јованчиних сватова“, пратећи комад од почетка до краја, и поново се о успеху најбоље изразила.

Позориште је оба пута било добро посећено, што је знак да су „Јованчини сватови“ прошли с успехом. Управа се потрудила, да с овим певачким снагама, које има за сад на расположењу, каже — колико се код нас може успети и у овој врсти уметности. До сад је, према стању и могућности, резултат био повољан. Управа намерава, ако јој материјалне прилике буду допустиле, да за идућу сезону ангажује још једног певача и једну певачицу. Тако ће поступно прикупити певачког особља толико, да може приказивати публици барем по једну оперету у месец дана.

С. Н.

Л И С Т И Њ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Марки Вилмер. Позоришна игра у 4 чина, од Ж. Санда, с француског.) Приказана 3. марта о. г. — Г. *Тоша Јовановић*, редитељ краљевског српског народног позоришта у Београду као гост у улози Гајетана, херцега од Алерије.

И опет мећемо глуму на страну, и још ћемо много мање о њој говорити него о „Млетачком трговцу“, тако мало, да смо горњим речима већ исцрпили приказ о њој. Главна је ствар улога Гајетанова, у којој је београдски гост по други пут ступио пред нашу публику.

Било је то право естетично уживање, које имадосмо тог вечера. Елеганција у покрету, уз коју је као сенка прилепљено неко мажење, као ексквизитан продукт салонско-булварске навике; акцентуација у говору, изплетена специјално-аристократским пренемагањем; дресура у васпи-

тању и у навици, која ни при страсној унутрашњој узбуди не дозвољава прекомерни спољашњи израз и излив; оно чисто неспретно понашање при проналаску праве наклоности; непаланција у свакој околности; лакоумно прескакивање преко озбиљне ситуације, као накаламљено својство аристократских „лавова“; и опет здрава језгра, поштено осећање, осетљиво срце — све то у збору чини карактер херцега Гајетана, те врло пријатне појаве на позорници. У Тоши Јовановићу види се пак тај карактер не само скроз простудиран, него управо претопљен у сопствену личност, и као потпуну целину изнесен на позорницу, да бисмо чисто рекли, то није глумац већ баш права фигура Сандова. А таква и треба да је глумачка уметност, која је само на тај начин племенита и тешка уметност, кад свој задатак у том налази, да ожи-

вотвори карактер, који је песник створио; иначе је само обична рутина, која спекулира на тренутни учинак, на моментани ефект. Разум, који схвата улогу не само као засебан продукт већ и у свези са осталим улогама; фантазија, која уме да замисли, да репродуцира своју улогу, и то пред унутрашњим очима својим; способност, која је у стању ту унутрашњу слику у свим појединостима да оживотвори, — то су једини услови за глумовање. Макс Шаслер*) има у својој књизи велики одељак о глумаштву, и додељује тој уметности исти степен са осталим уметностима. И то с пуним правом. Није сваки глумац уметник, као год што није сваки мазало сликар, сваки стихотворац песник, сваки зидар архитекта, сваки резар вајар, ма да сви ти духови *minorum gentium* радо себи то криво име додају. Глумаштво у својој потпуности тако је исто узвишена уметност као и свака друга, и као год и свака друга, има и она својих специјалитета, врта и одељака.

Своју струку пак као такву, као уметност, схватио је и Тоша Јовановић. Каква ли је само разлика између Шајлока и Гајетана! Огромна. Па како ли су оба карактера у његовим рукама добили живот, живи живот у сваком ниту свом. Гипки бонвиван — чисто га и сад гледим — како ли је мио и складан у његовом приказу!

Али поред уваженог госта нашег морамо и достојно признање одати и нашим глумцима, који су својом игром Гајетану тек праву пластику дали.

Заиста, ми имадосмо право естетичног уживања тог вечера.

М. С—ћ.

*) *Das System der Künste entwickelt von Dr. Max Schasler. Leipzig, Wilhelm Friedrich, 1882.*

П О З О Р И Ш Т Е.

* (Народно позориште у Загребу.) „Нар. Нов.“ пишу: „У романтично-драматичкој причи *Халмовој*: „*Дивљан*“ појавила се синоћ (9. марта) гђца Алма Стефановићева претпоследњи пут пред загребачким општинством, које је и јуче као и за пређашњих појава исте госпођице позориште дупком напунило.

У „*Дивљану*“ се нижу од сцене до сцене изрази млаког и неразвијеног карактера, који је кривим и неприродним одгојем заишао на страну. „*Дивљан*“ је девојка одгојена као дечак. У њему је уз велику меру младачког пркоса, који тиранизује читаву кућу, и поред детинске злобе такођер нежне љубави, која се излева у великом одушевљењу за природне красоте, у необичном пријатељству за свога учитеља Марцела и напоследку у жарком полупцу, који

притиште на уста свога љубимца. Према тим разним странама дивљанове природе — која је, да како, само Халмове фантазије — има и глумица доста тешку задаћу, да правилно пораздели светло и да у свакој сцени истакне оне нијансе квази-дечакова карактера јаче, или слабије, које је писац по свом необичном замишљају овде више а онде мање интензивно употребио. Госпођица Стефановићева решила је своју задаћу, за почетницу готово тешку, у целини и већом страном и у појединостима добро. Уметничку слику „*Дивљана*“, какву смо до сада гледали од госпођице *Краљеве*, нисмо никако синоћ ни могли очекивати нити смо је видели, али је свакако гђца Стефановићева успела много боље, него што смо се надали. Уједно смо имали прилике јуче коначно утврдити своје мњење, да госпођица више нагиње сентименталном жанру, којем ипак не смета ако је овде онде и несташно-враголастих карактерних флоскула: дакле баш обратно према уметничком жанру цењене наше глумица-наивке.

То нам се тим више мило, што би наше позориште, кад би се гђца Стефановићева ангажовала, имало две силе за наивну струку, које би се изврсно попуњавале — дакако истом кроз време, док се гђца Стефановићева узмогне глумачком вежбом и студијом подићи до онога ступња, на коме је већ дуже времена незина колегица исте струке. Што нас је синоћ веселило, беше и то, да се гђца Стефановићева већ за ово кратко време, што се овде учи, знатно и у изговору поправила, те јој је шта више и интонација већ боља и чишћа; кад би она тако напредовала, могла би се већ за годину дана одучити од своје одгојем проузрочене мане, а онда би главну тешкоћу у свом глумовању савладала. Ангажујте је зато одмах! Према том, што смо рекли, разуме се само по себи, да је гђца у трећем чину најбоље успела, те је сцена са Марцелом под дрветом била највише заокружена и најпотпуније изведена. Општинство је гђцу одликовало виšekратним изазивањем и многим одобравањем, а после четвртога чина, који јој је такођер веома добро за руком пошао, добила је гђца Стефановићева красан венац и велику киту цвећа. Госпођица Стефановићева приказиваће још једном „*Дивљана*“ и онда ћемо се обазрети на цело њено гостовање општим прегледом.

Представа је и иначе текла добро, не рачунајући овамо и несклад господе епизодиста. Госп. Фијан (Марцел) имао је синоћ пуно добре воље. Исто се може рећи о гђи *Сажевићки* (мати дивљанова). Мању своју улогу одиграо је г. *Мандровић* (Петар) вештачки, а добри су били и г.г. *Сажевић* и *Симић*.“

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

28. ПРЕДСТАВА.

У ПРЕТПЛАТИ 20.

У НОВОМЕ САДУ У СУБОТУ 10. МАРТА 1884:

УЛТИМО.

ШАЉИВА ИГРА У 5 ЧИНОВА, ОД ГУСТАВА МОЗЕРА, С НЕМАЧКОГ ПРЕВЕО А. М.

О С О Б Е:

Лебрехт Шлегл, трговачки саветник	Милосављевић.
Каролина, жена му	Д. Ружићка.
Тереза, кћи им	М. Рајковићка.
Рајнхард Шлегл, професор	Лукић.
Павлина, жена му	Ј. Добриновићка.
Хедвига, кћи им	Л. Хаџићева.
Ланге	И. Станојевић.
Хаз, племић	Динић.
Бруно Брент, лечник	Барбарић.
Алберт Рихтер	Ружић.
Шенеман, фактотум професора Шлегла	Димитријевић.
Балдерка	Т. Лукићка.
Бернхарди, књиговођа код Лебрехта	Рашић.
Слуга	Љ. Станојевић.

Збива се у великој вароши, у данашње време.

У недељу 11. марта: „РАТ У МИРНО ДОБА“. Шаљива игра у 5 чинова, написали Мозер и Шентан, превео и прерадио Бранко М. Јовановић. — П. ДОБРИНОВИЋ излази у овом комаду на позорницу први пут после своје дуже болести.

Улазнице се могу добити у писарници позоришној од 9—12 пре подне и од 3—5 после подне, а у вече на каси.

Болују: П. Добриновић, С. Димитријевићка.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.